

11. BÖLÜM

Dante'den Fıruğ Ferruhzad'a: Ayla Kutlu'nun Okuma Kùltürü Üzerine

Funda BULUT¹

*“Öğrenmek için okumaktan başka yol yoktu.
Kulaktan dolma bilgiler, bana hiçbir zaman yetmemiştir.”
A. Kutlu*

GİRİŞ

Okuma; geniş kapsamlı, kendini yenileyen, farklı durum olay ve olgularla gelişen, kendi içinde dinamik, devingen bir disiplindir. Günümüze kadar okuma, “bir yazının harflerini, sözcüklerini, imlerini tanımak ve bunların anlamlarını kavramak” (Göğüş, 1978, s. 60), “her şeyden önce sembollerin tanıdığı bir algılama süreci” (Bamberger, 1990, s. 10), “...bilişsel davranışlarla psikomotor becerilerin ortak çalışmasıyla yazılı sembollerden anlam çıkarma etkinliği” (Demirel, 1999, s. 133), “bir yazıyı, sözcükleri, cümleleri noktalama işaretleri ve öteki öğeleriyle görme, algılama ve kavrama süreci” (Kavcar vd. 1997, s. 44) gibi farklı şekillerde tanımlanmaya çalışılmıştır. Okumanın bilimsel açıklamaları yanında çağdaş yaşamdaki karşılıkları, insan psikolojisiindeki değişken alt anlamları, gündelik hayattaki farklı kullanımları da göz önüne bulundurulmakla kalmamalı özellikle de modern dünyanın hızlı değişimi içinde kendine bir yer edinmeye çalışan bireyin okumaya yüklediği anlamlar üzerine de düşünölmelidir.

Bilgi toplumunda var olabilmek için gerekli olan okuma edimi, bilinçlenmenin, yeniliklere ayak uydurmanın ve değişimi yakalayarak kendini geliş-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Faköltesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, fbulut@kastamonu.edu.tr.

lay ulaşabilen bir evde ve okumaya değer veren bir ailede dünyaya gelen Ayla Kutlu, ailesi tarafından entelektüel açıdan desteklenmiştir. Ailesinde sevdiği ve değer verdiği isimler, ona ilham olarak onun okuma kültürünü beslemiş, okuma alışkanlığı kazanmasına katkı sağlamıştır. Hayatı boyunca okumayı sevmenin ötesinde yaşamının bir parçası yapan Kutlu, zorluklarla dolu eğitim hayatında kitaplardan ve okumaktan hiç vazgeçmemiştir. Eğitim hayatı boyunca ailesinin yanında arkadaş çevresi ve bazı öğretmenleri de onun okuma merakını pekiştirerek okuma zevkinin gelişmesine yardımcı olmuştur. Türk edebiyatı yanında ve dünya edebiyatının da birçok önemli eserini büyük bir keyif ve titizlikle okuyan Kutlu, onu derinden etkileyen bazı yazarları birçok kez okumuştur. Hayatında özel bir değeri bulunan ve masasından ayırmadığı bu tekrar tekrar okunan kitapları başucu kitaplarının ismini vererek okurlarına küçük bir okuma listesi hazırlamıştır. Benim başucu yazarlarım sıfatıyla andığı “Borges, Füruğ, Ritsos, Edip Cansever, Şükrü Erbaş, Seferis, Kazancakis, Panait Istrati”den oluşan hem okuma hem de yazı serüvenine eşlik eden Türk ve dünya edebiyatının önemli şairlerinin de bulunduğu bu isimlerden de anlaşılabilir gibi şiire özel bir ilgi duymuştur. Bütün bu okuma serüveni Kutlu’nun dünya edebiyatını yakından izlediğini iyi bir okur olarak farklı edebiyatlarla etkileşimini sürdürdüğünün göstergesidir. Ayrıca yazı hayatına kaynaklık eden, besleyen ve yön veren bir okuma deneyimine sahip olduğu yazdığı hikâye ve romanlardan da anlaşılır. Sanatla her daim iç içe olan Ayla Kutlu’nun hayatında “resim, müzik, tarih, mitoloji ve felsefe” de edebi kişiliğini beslemiş, eserlerindeki derinlikli yapıyı pekiştirmiş ve okuma kültürünü farklı bir noktaya taşımıştır. Okumanın ciddi bir eylem olduğuna inanarak kendi okurunu yakından tanımaya özen göstermiş olan yazar, kendi okur profilini çizerken de dikkatli bir okur beklentisi içinde olduğunu dile getirmiştir.

Ayla Kutlu gibi yapıtlarıyla edebiyat dünyasına yön veren yazarların okuma kültürünü araştırmak; yazarın okumaya yüklediği anlam, okuma alışkanlığı, aile-okul ve arkadaş çevresinin birikimi, eğitim hayatı, kütüphanesi, başucu kitapları ve çizdiği okur-yazar profili hakkında bilgi verirken yazarın gerçek kimliği hakkında biraz daha bilgi sahibi olmak anlamına gelmektedir. Okumanın hayat boyu süren bir eylem olduğu düşünüldüğünde bir yazarın okuma kültürünün envanterini çıkarmak mümkün değilse de kitap seçimleri, önerileri ve vurguladığı noktalar, okura yeni ufuklar açarak okuma kültürünü şekillendirmesine katkıda bulunacaktır.

KAYNAKLAR

- Balci, S. (2011) “Feminist eleştiri yöntemiyle Ayla Kutlu’nun öyküleri üzerine bir araştırma”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi*, Eskişehir.

- Alanyalı, B. (2017). "Yaşamı ve edebiyatıyla Ayla Kutlu'nun ayak izi". *Cumhuriyet Kitap*, 2 Kasım, S. 1446, s. 20-31.
- Bamberger, R. (1990). *Okuma alışkanlığını geliştirme*. (B. Çapar, Çev.). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Calvino, İ. (2014). *Klasikleri niçin okumalı?* (K. Atakay, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Çopur, G. (2018). *Ayla Kutlu'nun romanlarında yapı ve izlek*. Yayınlanmamış Doktora Tezi Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim okullarında yabancı dil öğretimi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- Doğan, M. M. (1994). *Ayla Kutlu'yla söyleşi*. *Çağdaş Türk Dili Dergisi*, IV(80), 22-27.
- Erşen, İ. (2012). *Ayla Kutlu. Ayla Kutlu Edebiyatı kadın yazarlar sempozyumu bildiriler kitabı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Göğüş, B.(1978). *Türkçe ve yazın eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- İşçi, S. G. (2012). Giriş: Ayla Kutlu'yu okuma uğraşı. *Ayla Kutlu Edebiyatı kadın yazarlar sempozyumu bildiriler kitabı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kaptan, A. K. (2009). *Ayla Kutlu ile röportaj*. *Ankara The Best*, 51-58.
- Kavcar, C., Oğuzkan F. ve Sever S. (1997). *Türkçe öğretimi*. Ankara: Engin Yayınları.
- Koyuncu, N. Y. (2012). Tersine akış: bir özyaşamöyküsünde benlik inşası. *Ayla Kutlu Edebiyatı kadın yazarlar sempozyumu bildiriler kitabı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kutlu, A. (2007). *Zaman da eskir*. İstanbul: Bilgi Yayınları.
- Kutlu, A. (2009). *Huvava: İlk çevre koruyucusu*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Kutlu, A. (2012). Fuji dağındaki bir damla yağmur suyu. *Ayla Kutlu Edebiyatı kadın yazarlar sempozyumu bildiriler kitabı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kutlu, A. (2018). *Ayla Kutlu: Kitaplar kaplumbağalara benzer*. *Sözcü Gazetesi*, [Çevrim-içi: https://www.sozcu.com.tr/hayatim/kultur-sanat-haberleri/ayla-kutlu-kitap-larkaplumbagalarabenzer/?utm_source=dahafazla_haber&utm_medium=free&utm_campaign=daha_fazlahaber], Erişim tarihi: 23 Ocak 2021.
- Meriç, C. (2006). *Bu ülke*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Saraç, A. (2016). *Ayla Kutlu ile röportaj*, [Çevrim-içi: <https://aydanursarac.com/2016/04/30/ayla-kutlu-ile-roportaj>]. Erişim tarihi: 23 Ocak 2021.
- Sever, S. (2013). *Çocuk Edebiyatı ve okuma kültürü*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sönmez, F. (2019). *Ayla Kutlu. TEİS*, [Çevrim-içi: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kutlu-ayla>] Erişim tarihi: 07 Şubat 2021.
- Tözman, E., T. (2020). Kazancakis'ten Umberto Eco'ya... Ayla Kutlu ile röportaj. *Apelasyon*, 79. [Çevrim-içi: <http://apelasyon.com/Yazi/1164-kazancakisten-umberto-ecoya-ayla-kutlu-ile-roportaj>]. Erişim tarihi: 23 Ocak 2021.
- Yazıcı, A. A. (2011). Sanat çok kışkançtır her şeyden fedakârlık ister. *Ayla Kutlu Çukurova ödülü* (Haz. Mehmet Karasu). Adana: UÇSG Yayınları, s.161-166.
- Zeka, D. (2017). Yeryüzünde yüreği, yüreğinde yeryüzü. *Birgün Kitap*, [Çevrim-içi: <https://www.birgun.net/haber/yeryuzunde-yuregi-yureginde-yeryuzu-188397>] Erişim tarihi: 23 Ocak 2021.